

Beslut

efter regelbunden kvalitetsgranskning vid
Ängetskolan 4–9 i Örnsköldsviks kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en kvalitetsgranskning vid Ängetskolan 4–9 avseende verksamhetens kvalitet i förhållande till mål och andra riktlinjer. Kvalitetsgranskningar ska belysa hur väl skolorna klarar sitt uppdrag att ge varje elev förutsättningar att nå de nationella målen. Målen och riktlinjerna framgår framför allt av den läroplan och de kursplaner eller motsvarande styrdokument som gäller för utbildningen.

Läsanvisning

Skolinspektionen bedömer skolans arbetssätt inom fyra områden. Inom varje område bedöms om skolan uppfyller Skolinspektionens kvalitetskriterier *i hög utsträckning*, *i flera delar* eller *i låg utsträckning*. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna *i låg utsträckning* eller *i flera delar* anger Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs också av skolan. Om en skola bedöms uppfylla kriterierna *i hög utsträckning* begär inte Skolinspektionen någon redovisning men kan ge framåtsyftande kommentarer i beslutet.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att kvalitetskriterierna uppfylls vid Ängetskolan 4–9 i följande utsträckning:

Rektors ledarskap

Rektorn leder och styr *i flera delar* skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ta ett tydligare ansvar för att den samverkan som sker i lärarnas arbets- och ämneslag samt med elevhälsan ger avtryck i undervisningen.

Undervisning

Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna och elevhälsan arbeta för att all undervisning är strukturerad.

Trygghet och studiero

Skolan arbetar *i flera delar* för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med personalen och eleverna utvärdera hur de gemensamma strategier och förhållningssätt för att skapa och upprätthålla studiero på skolan fungerar. Strategierna och förhållningssätten kan därefter behöva omprövas.

Bedömning och betygssättning

Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i omdömen och betyg ges *i flera delar*, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver försäkra sig om att strukturerad samverkan sker för samtliga lärare kring bedömningsfrågor för att säkerställa likvärdig bedömning.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den **29 mars 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena.

Redovisningen skickas via e-post, till skolinspektionen.umea@skolinspektionen.se eller per post till, Skolinspektionen, Skolinspektionen, Box 3177, 903 04 Umeå. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr-SI 2022:10151) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömning

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömning för respektive område.

Rektors ledarskap

Författningsstöd

1 kap. 5 §, 2 kap. 9-10 och 34 §§, 4 kap. 4-7 §§ skollagen
Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Skolans uppdrag,
Varje skolas utveckling, 2.1 Normer och värden, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande,
2.6 Skolan och omvärlden, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn på Ängetskolan 5–9 leder och styr *i flera delar* skolans utveckling, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn har en god kännedom om undervisningens styrkor och utvecklingsområden samt leder det pedagogiska arbetet med ett fokus på skolans kunskaps- och värdegrundsuppdrag. Det finns en medvetenhet om jämställdhetsfrågor vid skolan, men arbetet sker inte med utgångspunkt i en framtagna strategi, även om lärarna beskriver olika insatser som görs för att betona att alla har lika värde. Rektorn följer upp och analyserar skolans kunskaps- och trygghetsresultat. Utifrån analysen och identifierade utvecklingsbehov, fördelar rektorn resurser med hänsyn till elevernas behov. Det finns förutsättningar för samverkan mellan lärare samt mellan lärare och elevhälsa men mötena innehåller endast pedagogiska diskussioner i liten omfattning. Det finns ett behov av att rektorn initierar ett lärande i kollegiet som ger avtryck i undervisningen.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Uppföljning, analys och förbättringsåtgärder

Rektorn följer upp och analyserar skolans kunskapsresultat och resultat av skolans arbete med värdegrund, undervisningens genomförande och verksamhetens förutsättningar men sätter inte alltid in adekvata åtgärder. Rektorn ser till att skolans kvalitetsarbete sker systematiskt och löpande under läsåret samt att elever, lärare och övrig skolpersonal görs delaktiga. Skolans kunskapsresultat sammanställs vid varje terminsslut och rektorn analyserar, delvis tillsammans med lärarna, hur verksamhetens förutsättningar och genomförande påverkar resultaten och hur resultaten kan bli bättre. Rektorn ser också till att resultat kopplade till skolans arbete med värdegrund följs upp

och analyseras. Underlag för detta är till exempel Skolenkäten¹, trygghetsvandringar och olika samråd med elever. Lärarna analyserar resultaten individuellt, i arbetslagen och i ämneslagen för att finna framgångsfaktorer och utvecklingsbehov.

Analysarbetet som sammanställs ger rektorn en nulägesbild och utgör ett stöd för prioritering av resurser och insatser. Utifrån analyserna och de behov av utveckling som identifieras, genomför rektorn utvecklingsåtgärder och fördelar resurser. Exempelvis har rektorn prioriterat extra resurser i matematik till klasserna i årskurs 6 och 8 då flera elever befaras att inte nå målen.

Skolans genomsnittliga meritvärde är relativt lågt jämfört med riket och har så varit under flera år.² En förklaring, enligt rektorn, är att arbetet med läsning och läsförståelse behöver utvecklas. När elevernas läsförståelse inte är tillräckligt god påverkas resultaten i alla ämnen. Så kallade boklådor har därför köpts in för att stimulera läsningen.

Enligt Skolverkets officiella statistik för läsåret 2021/22 har Ängetskolan lägre kunskapsresultat än riket. Det genomsnittliga meritvärdet är lägre än rikets och skillnaderna mellan flickors och pojkars resultat är relativt stora.³ Rektorn har analyserat resultaten för att kunna sätta in åtgärder. Analyserna har bland annat visat att kunskapsresultaten har påverkats negativt i de ämnen och klasser där undervisningen har genomförts av obehöriga lärare. Vidare kan resultaten ha påverkats på grund av en ovanligt hög frånvaro bland eleverna på grund av pandemin. Det är också fortsatt relativt

¹ Skolinspektionen genomför Skolenkäten som en del av granskningen av skolverksamheten i landet. Enkäten riktar sig till elever, föräldrar och pedagogisk personal och genomförs löpande med en två-årsfrekvens för alla skolor. Enkätresultat finns på webbplatsen <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik/sok-rapporter-och-beslut-fran-skolinspektionen?sok=SokSE>.

² Enligt Skolverkets statistik för de senaste fyra läsåren varierade Ängetskolans genomsnittliga meritvärde mellan 203,1 till 224,8 vilket kan jämföras med rikets 229,2 till 232,1.

³ Enligt Skolverkets statistik för läsåret 2021/22 var andelen elever i årskurs 6 från Ängetskolan som uppnått betygsgrader för minst E i alla ämnen 54 procent, jämfört med rikets 72 procent. Andelen elever i årskurs 9 som uppnått betygsgrader för minst E i alla ämnen var 70 procent, att jämföra med rikets 74 procent. Det genomsnittliga meritvärdet var 215,1, att jämföra med rikets 229,2. Andelen elever som var behöriga till yrkesprogram i gymnasieskolan var 79 procent, att jämföra med rikets 85 procent. För samma läsår var andelen flickor som uppnått betygsgrader i alla ämnen 70 procent och det genomsnittliga meritvärdet var 223,2. Motsvarande siffror för pojkar var 69 procent och 206,5.

stora skillnader mellan flickors och pojkars resultat, trots en medvetenhet om att så är fallet. Rektorns analys visar att lärarna behöver skapa ett undervisningsklimat för eleverna där det är hög status att arbeta och lyckas i sitt skolarbete. Några direkta åtgärder kopplade till ovanstående analyser har inte genomförts bortsett från inköpet av boklådor och satsningen på matematik.

Jämställdhetsarbete

Granskningen visar att det finns en medvetenhet om jämställdhetsfrågor vid skolan, men arbetet sker inte med utgångspunkt i en framtagen strategi. Lärarna säger i intervju att jämställdhetsfrågorna ryms inom den ordinarie undervisningen och är integrerade i den. Exempelvis försöker lärarna ge flickor mer utrymme och motivera dem till att våga ta för sig och göra sina röster hörda genom så kallade tjejveckor. Som ett sätt att försöka locka flickor till teknikyrken får även alla elever i årskurs 9 göra studiebesök i olika företag med teknisk inriktning. Det saknas dock en gemensam levande diskussion kring dessa frågor och därmed även riktade insatser för att skapa miljöer som passar både flickor och pojkar. Skillnader i flickors och pojkars kunskapsresultat har heller inte kopplats till undervisningens genomförande.

De intervjuade eleverna uppger att de generellt upplever att flickor och pojkar behandlas ganska lika. Emellertid menar eleverna att de har en känsla av att många lärare favoriserar flickorna och att pojkarna får skulden för det mesta som händer. I Skolenkäten 2022 hade eleverna i årskurs 5 vid Ängetskolan ett något lägre resultat på frågan *Tycker du att lärarna behandlar alla elever lika oavsett om de är flickor, pojkar eller har annan könsidentitet?* jämfört med genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter. Eleverna i årskurs 8 hade ett högre resultat på samma fråga jämfört med samtliga medverkande skolenheter.⁴

Ledning och organisation

⁴ Medelvärdet för eleverna i årskurs 5 vid Ängetskolan var 7,1 vilket kan jämföras med genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter 7,4. Medelvärdet för eleverna i årskurs 8 var 7,1 och genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter var 6,3.

Rektorn ger lärarna förutsättningar att samverka och lära tillsammans i kollegiet. Emellertid sker strukturerade pedagogiska diskussioner endast i liten omfattning. Lärarnas strukturerade samverkan sker främst i två konstellationer; lärare som undervisar samma elevgrupper (arbetslag) samt lärare som undervisar samma ämnen (ämneslag). Lärarna säger i intervjuer att det finns goda intentioner kring innehållet i mötena men att tiden inte räcker till för strukturerade pedagogiska diskussioner då de praktiska frågorna dominerar. Det finns till exempel en önskan om att arbeta mer ämnesövergripande men då detta kräver mycket tid för planering och genomförande görs det sällan.

Granskningen visar att avsaknaden av strukturerade pedagogiska diskussioner i tillräcklig omfattning bland annat yttrar sig i att inte alla lärare följer överenskommelser kring exempelvis lektionsstruktur och ordningsregler.⁵ Vidare visar granskningen att samverkan mellan lärare i olika stadier⁶ behöver förstärkas i syfte att skapa en "röd tråd" och tydlig progression i elevernas kunskapsutveckling.

Lärarna har även regelbundna träffar med elevhälsan då lärarna kan lyfta olika frågor och få handledning. Elevhälsan träffar även hela arbetslagen vid regelbundna tillfällen. Granskningen visar dock att samarbetet mellan lärare och elevhälsa behöver utvecklas. Exempelvis finns en önskan från lärarna om en snabbare och grundligare återkoppling kring olika elevärenden. Elevhälsan beskriver att de sällan bedriver uppsökande verksamhet i klassrummen men att de istället ofta vistas ute i verksamheten genom att finnas i korridorerna och i matsalen. Rektorn har initierat ett utvecklingsarbete för att få till stånd en bättre samverkan och samsyn kring elevhälsans uppdrag. Bland annat kommer diskussioner om vilka krav och förväntningar som finns på varandra att genomföras.

Flera av lärarna vid skolan är erfarna och har arbetat länge vid skolan. Skolverkets officiella statistik visar också att Ängetskolan har en hög andel behöriga och legitimerade

⁵ Detta kommer vidare att behandlas inom områdena *Undervisning* samt *Trygghet och studiero*.

⁶ Lärarna är organiserade i arbetslag, ett för årskurserna 5–6 och ett för årskurserna 7–9.

lärare.⁷ Under en längre tid har emellertid lärare i varierande omfattning varit frånvarande av olika orsaker och i flera fall ersatts av obehöriga lärare. När nya lärare rekryteras till skolan introduceras de delvis av rektorn och får stöd av kollegor som jobbat en tid på skolan.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver ta ett tydligare ansvar för att den samverkan som sker i lärarnas arbets- och ämneslag samt med elevhälsan ger avtryck i undervisningen.

Av granskningen framgår att det finns tider avsatta för samverkan mellan lärare och mellan lärare och elevhälsa men det framstår ändå som svårt att få till en samsyn och struktur. Det handlar dels om efterlevnaden av olika överenskommelser, dels om samverkansprojekt mellan olika ämnen och att skapa "en röd tråd" mellan stadierna när det gäller planering och undervisning. Rektorn bör även arbeta för att skyndsamt utveckla elevhälsans delaktighet i verksamheten.

En viktig ledningsuppgift är att organisera verksamheten så att lärarsamarbete gynnas eftersom det är en viktig förutsättning för lärares professionella utveckling och lärande⁸. Rektorn behöver ha en helhetssyn kring skolans utvecklingsarbete, så att alla kompetenser som behövs finns med i arbetet. Det handlar också om att lärarna kontinuerligt avsätter utvecklingstid och ser till att det är elevernas utveckling som är i fokus vid sådana möten. För att det ska kunna ske är det viktigt att rektorn ger lärarna rätt förutsättningar för att kunna samverka med varandra. Likaså bör rektorn leda arbetet med att skapa en organisation med tydliga och kända arbets- och förhållningsätt, där mandat, roller och ansvar är tydliggjorda och kända och där syfte med olika

⁷ Andelen behöriga och legitimerade lärare uppgår för läsåret 2021/22 till 80 procent vid Ängetskolan att jämföra med Örnsköldsviks kommuns 77 procent och rikets 71 procent.

⁸ www.skolverket.se, se flik skolutveckling, flik forskning och utvärderingar

typer av forum också är tydligt. Det behöver också finnas tydliga mötesstrukturer med innehåll som fokuserar på att förbättra undervisningspraktikerna för skolans alla lärare men också möjligheter för lärare och elevhälsa att samverka för att bäst utforma undervisningen så att den kommer alla elever tillgodo.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att utveckla formerna för samverkan så att elevhälsan ökar sin delaktighet i skolverksamheten och att skolans arbets- och förhållningsätt är tydliga och tillämpas av all personal i skolan.

Undervisning

Författningsstöd

1 kap. 4 §, 3 kap. 2 och 5 §§, 4 kap. 9 § skollagen

5 kap. 2 § skolförordningen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, Rättigheter och skyldigheter, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.6 Skolan och omvärlden, 5 Kursplaner

Skolinspektionens bedömer följande: Undervisningen främjar *i flera delar* elevernas möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att undervisningen innehåller i olika stor omfattning en variation mellan olika arbetsformer och arbetssätt. Eleverna görs på olika sätt och i varierande grad delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen och i sitt eget lärande. Lärarna anpassar i varierande omfattning undervisningens innehåll och arbetssätt så att det ska möta elevers olika behov av stimulans och utmaning. Undervisningen utgår från läroplanens mål avseende kunskaper och värden och lärarna tydliggör i de flesta fall för eleverna vad de förväntas lära sig och utveckla. Undervisningen är i varierande omfattning strukturerad.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Varierad undervisning och aktivt lärarstöd

Undervisningen innehåller i olika stor omfattning en variation mellan olika arbetsformer och arbetssätt, såsom arbete i helklass, grupparbete och enskilt arbete samt olika undervisningsmetoder och material. Aktivitetsbrytande inslag som exempelvis rörelsepauser förekommer också i varierande grad. Vid flera observationer innefattar lektionerna några olika moment och är anpassade till elevernas behov av omväxling. Eleverna

berättar dock att det finns stora skillnader mellan enskilda lärare när det gäller variation i undervisningen. Vanligtvis består undervisningen till stor del av samma typ av aktivitet.

Eleverna ges ett aktivt lärarstöd genom att lärarna leder och hjälper eleverna framåt i deras kunskapsutveckling. På de observerade lektionerna har lärarna oftast tydliga genomgångar, säkerställer att eleverna förstår innehållet och att eleverna kommer igång med sitt arbete. De flesta lärare cirkulerar i klassrummen, svarar på frågor och ställer kontrollfrågor till eleverna för att se att dessa förstår och bibehåller fokus på arbetsuppgiften. I några fall uppmärksammar dock inte lärarna att flera elever väntar på hjälp. I Skolenkäten 2022 hade eleverna i årskurs 5 vid Ängetskolan ett lägre resultat på frågan *Hur ofta får du den hjälp du behöver under lektionerna?* jämfört med genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter. Eleverna i årskurs 8 hade ett högre resultat på samma fråga jämfört med samtliga medverkande skolenheter.⁹

Elevernas delaktighet i undervisningen och i sitt eget lärande

Eleverna görs i varierande grad delaktiga i planering och utvärdering av undervisningen. Eleverna uppger att de för vissa lärare får ha synpunkter på hur de ska arbeta. Innehållet brukar de inte kunna påverka. Andra lärare styr mer och har redan en färdig planering som de följer. Flertalet lärare frågar efter elevernas synpunkter vid utvärdering av undervisningen, vad som fungerat bra och vad som kan utvecklas. Det framkommer även att eleverna på elevrådet pratar om hur skolan fungerar och vad eleverna vill förbättra. I Skolenkäten 2022 hade elever i årskurs 5 vid Ängetskolan ett något lägre resultat på frågeområdet *Inflytande* jämfört med genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter. Eleverna i årskurs 8 hade högre resultat på samma fråga jämfört med samtliga medverkande skolenheter.¹⁰

⁹ Medelvärde för eleverna i årskurs 5 vid Ängetskolan var 7,3 vilket kan jämföras med genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter 7,6. Medelvärde för eleverna i årskurs 8 var 7,4 och genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter var 7,0.

¹⁰ Medelvärde för eleverna i årskurs 5 vid Ängetskolan var 5,8 vilket kan jämföras med genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter 6,0. Medelvärde för eleverna i årskurs 8 var 5,3 och genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter var 4,7.

Eleverna ges i varierande omfattning tillfällen att reflektera över sitt eget lärande och att utveckla sin förmåga att ta ansvar för sin inläring och sitt arbete i skolan. Flertalet lärare ger i undervisningen eleverna möjlighet till reflektion, exempelvis genom att ställa öppna frågor där det inte finns ett givet svar.

Individanpassad undervisning – stimulans och utmaning

Granskningen visar att flertalet lärare har höga förväntningar på eleverna. De flesta lärare arbetar på olika sätt för att stärka elevernas självförtroende och motivation till att lära, exempelvis genom att uppmuntra elever till att själva resonera sig fram till svar på sina egna frågor istället för att bara ge dem svaren. De flesta lärare försöker även sprida frågor så att alla elever, inte bara de elever som visar att de kan, får svara. Lärarna skapar i de flesta fall goda relationer till eleverna och ett tillåtande klimat i klassrummet. Eleverna beskriver att det varierar huruvida lärarna ger positiv respons på elevernas arbetsinsatser och om de uppmuntrar dem till att göra sitt bästa. Eleverna menar att de lärare som undervisar på ett bra och intressant sätt också är bra på att ge positiv respons. Vid de observerade lektionerna visar många elever intresse för arbetsuppgifterna men det finns också elever som sitter utan att arbeta eller be om hjälp. Vidare finns det elever som tydligt visar ointresse och ägnar sig åt datorspel eller annat. Lärarna försöker i varierande omfattning stimulera och motivera eleverna till att återgå till arbetsuppgifterna.

Lärarna anpassar i varierande omfattning undervisningens innehåll och arbetssätt så att det ska möta elevers olika behov av stimulans och utmaning. Eleverna uppger att de uppskattar när de får göra laborationer och på annat sätt arbeta praktiskt. Vid genomgångar ligger undervisningen på en nivå som i många fall både engagerar och utmanar eleverna. Flertalet lärare är också bekanta med elevernas behov och förutsättningar och använder denna kunskap för att anpassa innehållet på lektionerna. De flesta lärare planerar och genomför undervisningsmoment där uppgifterna kan utvecklas och fördjupas för de elever som behöver mer utmaningar.

Målfokuserad och strukturerad undervisning

Undervisningen är i varierande omfattning strukturerad men lärarna ser för det mesta till att det finns ett logiskt flöde mellan arbetsmoment. Undervisningen utgår från läroplanens mål avseende kunskaper och värden och lärarna tydliggör i de flesta fall för eleverna vad de förväntas lära sig och utveckla. Elever och lärare uppger att lärarna överlag håller korta genomgångar på lektionerna där de i varierande omfattning förmedlar vad eleverna ska lära sig. Det finns en gemensam lektionsstruktur som lärarna förväntas följa. Lektionsstrukturen innebär bland annat att läraren ska skriva upp syf-

tet med lektionen och vilka arbetsuppgifter som eleverna ska göra under lektionen. Läraren ska även ha en tydlig uppstart och ett tydligt avslut av lektionen. Granskningen visar att det varierar huruvida lärarna följer strukturen, framförallt vid avslutande av lektionen. De flesta observerade lektioner avslutas med att läraren säger att lektionen är slut och att eleverna ska plocka ihop sina saker. Ibland sammanfattar läraren vad eleverna arbetat med under lektionen. Vid några tillfällen bjuder läraren in eleverna att tycka till om hur lektionen fungerat och om de förstått och lärt sig något. Eleverna berättar att lektionernas struktur ser olika ut beroende på vilken lärare som undervisar. Vissa lärare har en tydligare struktur på sina lektioner med bland annat intresseväckande inledningar vilket eleverna uppskattar.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med lärarna och elevhälsan arbeta för att all undervisning är strukturerad.

Skolinspektionens granskning visar att undervisningens genomförande varierar på många olika sätt beroende på vilken lärare som undervisar. Detta kan skapa en otydlighet för eleverna då de inte riktigt vet vad som förväntas av dem och i förlängningen blir studieron påverkad.

Inom forskningen framhålls att ett framgångsrikt skolledarskap kännetecknas av att rektorn skapar en funktionell och lärande organisation.¹¹ Det behöver vara tydligt för alla lärare och all övrig skolpersonal inom till exempel elevhälsa samt studie- och yrkesvägledning vilka arbets- och förhållningssätt som finns och hur skolan arbetar i olika avseenden. Det kan handla om allt från hur frånvaro rapporteras, skolans ordningsregler, rutiner för arbetet med extra anpassningar till särskilt stöd. Det är också

¹¹ Se till exempel Robinson m.fl. 2008, s. 664; Leithwood m.fl. 2008, s. 29ff; Hallinger m.fl. 2011, s. 128ff, 137.

viktigt att rektorn ser till att olika team och funktioner (arbets- och ämneslag, elevhälsa, etcetera) har tydliga roller och mandat, och att de samspelar med varandra för att främja undervisningen och elevernas lärande och utveckling.

Skolinspektionens kvalitetsgranskning *Skolans arbete för att säkerställa studiero*¹² visar bland annat att studiero främjas av tydliga lektionsstrukturer och av ett tydligt ledarskap i klassrummet.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn initierar och genomför ett utvecklingsarbete där lärarna och elevhälsan diskuterar skolans arbets- och förhållningssätt och på vilket sätt det kan tydliggöras så att en samsyn skapas och når även vikarier och nyanställda lärare.

Skolinspektionen vill samtidigt betona att en gemensam lektionsstruktur inte behöver innebära att alla lärare ska lägga upp sin undervisning på samma sätt. Som lärare behöver man skapa ett upplägg utifrån den aktuella klassens egenart och hur långt klassen kommit inom arbetsområdet. Skolinspektionen menar dock att då det under en längre tid varit många lärarbyten och flera obehöriga lärare kan en samsyn kring en lektionsstruktur medföra en bättre studiero eftersom eleverna möts av ett likartat tillvägagångssätt vid varje lektion.

Trygghet och studiero

Författningsstöd

3 kap. 2 §, 5 kap. 3 och 5 §§, 6 kap. 6-7 §§ skollagen

Lgr22, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, 2.1 Normer och värden, 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande, 2.8 Rektorns ansvar

Skolinspektionens bedömer följande: Skolan arbetar *i flera delar* för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att skolans personal arbetar för att skapa trygghet för eleverna men att personalen inte fullt ut

¹² Skolinspektionen (2016c) *Skolans arbete med att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Stockholm: Skolinspektionen.

har ett gemensamt förhållningssätt för att upprätthålla en trygg skolmiljö. Skolan bedriver även ett arbete med att främja studiero, men de gemensamma strategier och förhållningssätt som skolans personal kommit överens om för att skapa lugn och ro i klassrummet följs ofta inte.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer, observationer och dokumentstudier.

Arbete för att skapa trygghet

Ängetskolans personal arbetar för att skapa trygghet för eleverna. Skolan kartlägger elevernas trivsel och trygghet bland annat genom trygghetsvandringar och trygghetsundersökningar. Skolsköterskans hälsosamtal är ett annat exempel på kartläggningar. Resultatet av kartläggningarna analyseras för att synliggöra om det finns behov av insatser på något område. Exempel på insatser är att skolan utökat vuxennärvaron i korridorerna och att skolan infört nolltolerans mot ”skojbråk”. Vidare har skolan arbetat aktivt med normer och normkritik under mentorstid för att synliggöra, ifrågasätta och utmana de normer som finns i skolan och dess omgivning.

Emellertid visar granskningen att det ibland saknas en samsyn bland personalen kring hur arbetet med att skapa en trygg miljö för eleverna ska bedrivas. Exempelvis händer det att alla lärare inte följer skolans gemensamma ordningsregler. Eleverna berättar i intervjuer att lärarna har olika toleransnivå ”alla lärare gör olika och en del inget alls.” Skolan har också infört ett system med rastvärdar som ska vistas på skolgården under raster. Detta system har inte fungerat då många rastvärdar, av olika skäl, ändå inte är ute på skolgården när eleverna har rast.

Eleverna berättar i intervjuer att de trivs och i huvudsak känner sig trygga på skolan. I Skolinspektionens enkät framkommer att eleverna på Ängetskolan skattar tryggheten lika eller något lägre än samtliga deltagande skolor i riket.¹³

Arbete för att skapa studiero

¹³ Skolinspektionens enkät för 2022 till Ängetskolans elever i årskurs 5 visar ett medelvärde för variabeln *Trygghet* på 8,2 jämfört med samtliga medverkande skolenheter årskurs 5 som visar ett medelvärde på 8,5. Medelvärdet för eleverna i årskurs 8 var 8,3 och genomsnittet för samtliga medverkande skolenheter var 8,2.

Vid granskningen framkommer att det varierar huruvida det är en god studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete. Elever berättar att det varierar mellan lektioner om det är studiero eller inte. Variationen beror mer på den undervisande läraren än på ämnet i sig. Elevernas uppfattning bekräftas i övriga intervjuer. Eleverna berättar också att det varierar stort i vilken utsträckning lärare säger till om någon elev stör eller bryter mot ordningsreglerna. Flera lärare försöker visserligen säga ifrån men alla lyckas inte få till lugn och ordning. Eleverna berättar vidare att det blir extra rörigt när det är vikarier som ansvarar för undervisningen.

Vid Skolinspektionens lektionsbesök varierar det mycket mellan hur lärarna lyckas få eleverna att fokusera på skolarbetet och att se till att det blir studiero. I några klassrum är det lugnt och tyst och eleverna kan arbeta med de uppgifter som de fått. I andra klassrum är det rörigare, bland annat så kommer flera elever för sent. I vissa fall är det elever som kommer och går under lektionens gång. På de lektioner där studieron är låg får lärarna återkommande höja rösten och säga till eleverna. Eleverna håller även på med andra saker än skolarbetet, exempelvis sina mobiltelefoner trots att det råder mobilförbud under lektionstid. Mycket av lektionstiden går åt till att lärarna försöker få tyst på pratsamma elever. Lärarna har olika strategier för att hantera när det är hög ljudnivå eller när elever gör andra saker än skolarbete. I vissa fall säger lärare till eleverna men i andra fall gör lärare till synes ingenting. Rektorn och elevhälsan uppger att de har identifierat att ledarskapet i klassrummet är ett område som behöver stärkas.

Skolan har, för att främja studieron, gemensamma regler och rutiner, bland annat tidigare nämnda lektionsstruktur. Det saknas dock ett samlat och strukturerat arbete för att se till att reglerna följs och att rektorn tillsammans med lärarna analyserar och söker orsaker till bristande studiero i undervisningen.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver tillsammans med personalen och eleverna utvärdera hur de gemensamma strategier och förhållningssätt för att skapa och upprätthålla studiero på skolan fungerar. Strategierna och förhållningssätten kan därefter behöva omprövas.

Av granskningen framgår att det bedrivs ett arbete för att undervisningen ska präglas av studiero. De gemensamma strategier och förhållningssätt som skolans personal kommit överens om upprätthålls dock inte av alla. Vidare behöver eleverna få vara delaktiga i arbetet med att skapa en skolmiljö som präglas av studiero.

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Det här innebär bland annat att det är viktigt att skolan som helhet har ett gemensamt förhållningssätt kring arbetet med trygghet och studiero och att det finns väl fungerande forum för lärarna att diskutera samt komma överens om gemensamma strategier och förhållningssätt. Det finns en tydlig koppling mellan stimulerande undervisning och god studiemiljö då omotiverade elever påverkar studieron negativt.

För att åstadkomma ett effektivt arbete med studiero krävs att skolan som helhet har ett gemensamt förhållningssätt kring detta arbete. För rektorn är lärarnas upplevelse av hur detta arbete fungerar en viktig utgångspunkt för reflektion och omprövning. Det handlar ytterst om att fånga och förstå den skolkultur som råder, och att arbeta för en sådan där det bedrivs ett gott främjande arbete men också att det finns ett gemensamt förhållningssätt för hur ordningsstörningar ska hanteras om de uppstår.¹⁴

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn tillsammans med personalen och eleverna reflekterar över hur de strategier och förhållningssätt för att skapa och upprätthålla studiero i alla klassrum fungerar och därefter vid behov ompröva dem. Rektorn behöver också säkerställa att stöd och handledning ges i den omfattning som behövs för att all personal ska kunna omfamna och praktisera de förhållningssätt som gäller samt följa överenskomna strategier. Vidare behöver eleverna få vara delaktiga i arbetet att skapa samsyn kring hur arbetet med att skapa studiero bör bedrivas. Dels genom att rektorn och lärare lyssnar på elevernas uppfattning kring hur de upplever studieron och undervisningens kvalitet. Dels genom att eleverna får vara med och ha synpunkter på det förebyggande arbete som skolan bedriver samt vilka förhållningsregler som bör gälla i klassrummet.

Bedömning och betygssättning

Författningsstöd

1 kap. 9 §, 3 kap. 14 §, 10 kap. 20 a § skollagen

9 kap. 20 och 22 b §§ skolförordningen

Lgr22, 2.2 Kunskaper, 2.7 Bedömning och betyg

¹⁴ Skolinspektionen (2016c) *Skolans arbete med att säkerställa studiero – det räcker inte att det är lugnt, eleverna måste lära sig något också*, Stockholm: Skolinspektionen.

Skolinspektionens bedömer följande: Förutsättningar för att säkerställa likvärdigheten i bedömning och betyg ges *i flera delar*, men utvecklingsområden finns.

Den sammanfattande motiveringen till Skolinspektionens bedömning är att rektorn följer upp och analyserar lärarnas bedömningar och betygssättning. Rektorn ger också förutsättningar för lärare att samverka kring bedömning och betygssättning. Emellertid sker inte samverkan kring bedömning och betygssättning lika systematiserat inom alla ämnen.

Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit vid intervjuer och dokumentstudier.

Analys och kvalitetssäkring av omdömen och betyg

Rektorn analyserar eventuella avvikelser i lärarnas bedömning och betygssättning, exempelvis skillnader mellan olika ämnen samt mellan kön. Vidare analyseras resultaten utifrån elevgrupper och enskilda lärare. Utifrån rektorns kännedom om de avvikelser som finns förs vid några tillfällen per läsår diskussioner och analyser tillsammans med lärarna i syfte att finna förklaringar till dessa.

Rektorn ger lärarna förutsättningar att regelbundet samverka med varandra kring bedömning och betygssättning, även om detta inte sker på ett strukturerat sätt i de ämnen som inte har nationella prov. Vidare ser rektorn till att lärarna använder sig av olika metoder för att kvalitetssäkra sina betyg, exempelvis Skolverkets bedömningsstöd. Rektorn ser till att det finns tid för regelbundna möten för samverkan i ämneslagen kring lärarnas arbete med bedömning och betygssättning. Enligt rektorn används dock inte alltid mötena till diskussioner kring detta utan tiden används till annat. Ibland diskuteras bedömning och betygssättning även på gemensamma möten där all personal deltar. På dessa möten kan det exempelvis handla om att diskutera hur styrdokumentet ska tolkas eller tänkbara orsaker till olika resultat. Skolan har rutiner för samedömning av nationella proven. Samverkan kring bedömning och betygssättning förekommer även i andra ämnesgrupper än de där det finns nationella prov men sker inte lika strukturerat. Lärarna uttrycker att bedömningar diskuteras regelbundet men att samverkan många gånger sker på egna initiativ och mer informellt. I lärarintervjuerna framkommer även att de obehöriga lärarna har ett samarbete med legitimerade lärare så att bedömningen sker på ett likvärdigt sätt.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del:

- Rektorn behöver försäkra sig om att strukturerad samverkan sker för samtliga lärare kring bedömningsfrågor för att säkerställa likvärdig bedömning.

Det finns former för att lärarna ska kunna samverka vid bedömning och betygssättning men dessa behöver utvecklas ytterligare. Det saknas tydliga riktlinjer för hur samverkan ska gå till i de ämnen som inte har nationella prov.

Rektorn har en betydelsefull roll för att underlätta lärares arbete med rättvisande och likvärdiga bedömningar och betygssättning. Det innebär att rektorn behöver se till att lärare får tid och möjlighet att tillsammans med kollegor diskutera hur de allsidigt kan utvärdera elevernas kunskaper, hur de kan utforma ändamålsenliga bedömningssituationer och hur de kan bedöma olika elevprestationer.

Skolinspektionen rekommenderar att rektorn fortsätter att utveckla det kollegiala arbetet kring bedömning och betygssättning som redan finns på skolan. Detta genom att ge ännu tydligare riktlinjer för hur arbetet ska organiseras och vilka metoder som kan användas för att kvalitetssäkra bedömningarna och betygssättningen även i de ämnen där det inte finns nationella prov.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av undervisningsrådet Agnetha Burström.

Undervisningsrådet Veronica Bonivart Säfström har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredarna Eva Ahlman och Mattias Ryd medverkat.

Bilaga 1: Underlag för bedömning

Vid granskningsbesöket inhämtas information om såväl styrkor som utvecklingsområden inom verksamheten. Värderingarna i detta beslut grundar sig på:

- Tolv lektionsobservationer.
- Två gruppintervjuer med elever.
- Tre gruppintervjuer med lärare.
- En gruppintervju med skolans elevhälsa.
- En gruppintervju med rektor och biträdande rektor.
- Dokumentstudier. De dokument som begärts in från huvudmannen och skolan samt den officiella statistik som finns att tillgå om den aktuella skolan.

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens protokoll från besöket för faktakontroll.

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av bedömningsunderlag, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet. Bedömningsunderlagen beskriver de områden som utredarna ska granska vid besök på skolenheter. Bedömningsunderlagen är uppdelade i bedömningsområden. Respektive bedömningsområde är sedan nedbrutet till ett antal punkter. Dessa punkter beskriver mer i detalj vad som ska utredas, för att identifiera var skolans styrkor respektive förbättringsområden finns.

Bedömningsområden

Inom respektive område granskas följande delar:

Bedömningsområde 1: I vilken utsträckning leder rektorn lärarnas utveckling av undervisningen och verkar för elevernas lika rätt till en god utbildning oavsett könstillhörighet? Inom detta område granskas hur rektorn arbetar med uppföljning och analys, hur skolans arbete med jämställdhet bedrivs, samt hur rektorn leder och organiserar skolans arbete.

Bedömningsområde 2: I vilken utsträckning får eleverna en undervisning som främjar deras möjligheter att nå läroplanens mål avseende kunskaper och värden? I detta område granskas om undervisningen är målfokuserad, varierad och innehåller aktivt lärarstöd, om eleverna stimuleras och utmanas i undervisningen utifrån sina behov och förutsättningar, samt om eleverna görs delaktiga i undervisningen och i sitt eget lärande.

Bedömningsområde 3: I vilken utsträckning arbetar skolan för att utbildningen ska präglas av trygghet och studiero så att eleverna kan ägna sig åt skolarbete? I detta område granskas hur skolan arbetar för att skapa en lugn och trygg miljö där det råder studiero.

Bedömningsområde 4: I vilken utsträckning ges lärarna förutsättningar att säkerställa likvärdighet i omdömen och betyg? I detta område granskas hur skolan arbetar med diskussion, analys och kvalitetssäkring i arbetet med omdömen och betyg.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida: www.skolinspektionen.se

Bilaga 2: Bakgrundsuppgifter

Skolinspektionen besökte skolenheten den 14 – 16 mars 2023. Besöket och samtliga intervjuer genomfördes av Veronica Bonivart Säfström och Eva Ahlman.

Ängetskolan ligger i centrala Örnsköldsvik. Vid Ängetskolan bedrivs verksamhet för drygt 660 elever i grundskolans årskurser 2–9, anpassad grundskola samt fritidshem.

Denna granskning avser enheten för grundskolans årskurser 5–9 för cirka 380 elever. Skolenheten leds av en rektor och en biträdande rektor.

Enligt officiell statistik för läsåret 2021/22 har skolenheten 12 elever per lärare att jämföra med kommunen som har 11 och riket som har 12. Andelen lärare med pedagogisk högskoleexamen uppgår till 79 procent (88 i kommunen och 82 i riket). Andelen har sjunkit under de senaste fyra åren, från 86 procent under läsåret 2018/19 till 79 procent 2021/22. Andelen lärare med lärarlegitimation och behörighet i minst ett ämne uppgår till 80 procent att jämföra med kommunen som har 77 och riket i stort som har 71 procent. Andelen elever som uppnått kunskapskraven i alla ämnen uppgår läsåret 2021/22 till 70 procent (72 i kommunen 74 i riket).